

N:o 52.

Ank. till Riksd. kansli den 19 mars 1909 kl. 6 e. m.

Utlåtande, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående befrielse för förre lokomotivföraren M. J. Andersson Temén att gälda visst honom till utgifvande ådömdt ersättningsbelopp. (I. A.)

I en till Riksdagen aflåten, för förberedande behandling till statsutskottet öfverlämnad proposition (n:r 53) af den 19 februari 1909 har Kungl. Maj:t under åberopande af bilagdt utdrag af statsrådsprotokollet öfver civilärenden för samma dag föreslagit Riksdagen medgifva, att förre lokomotivföraren Malkolm Julius Andersson Temén må befrias från den honom, jämlikt Kungl. Maj:ts utslag den 9 oktober 1906 i ett mot Temén vid Nordmalings och Bjurholms tingslags häradsrätt af allmän åklagare anhängiggjort mål, åliggande skyldighet att utgifva ersättning till järnvägsstyrelsen med 30,500 kronor 75 öre, samt att ifrågavarande belopp må ur räkenskaperna afskrifvas.

Departementschefens yttrande i detta ärende till ofvanbetörda statsrådsprotokoll är af följande lydelse:

»Den 4 juli 1904 inträffade å stambanan genom öfre Norrland mellan Nyåkers och Hörnsjö stationer en svår järnvägsolycka, i det att ett af lokomotivföraren Malkolm Julius Andersson Temén fördt tåg urspårade, därvid två personer dödades och flera personer skadades, hvarjämte såväl lokomotivet som åtskilliga vagnar ramponerades samt banvallen upprefs.

Vederbörande länsman instämde därefter, å tjänstens vägnar, Temén till Nordmalings och Bjurholms tingslags häradsrätt under påstående att Temén förorsakat urspårningen. Oaktadt å en del af banlinjen emellan Nyåkers och Hörnsjö stationer kort före olyckan pågått utgräfnings- eller dräneringsarbeten till förebyggande af frostknölars uppkomst och till följd däraf nämnda del af banlinjen, som delvis bildade skarpa kurvor,

varit skyddad genom varningssignaler, skulle nämligen enligt åklagarens uppgift Temén i strid mot gällande tjänstgöringsreglemente och instruktion samt särskild order framfört tåget med en hastighet, vida öfverstigande den vid passerande af ställen utmärkta med varningssignal högst tillåtna eller 20 kilometer i timmen. Åklagaren yrkade därför ansvar å Temén för det han visat grof vårdslöshet, försummelse och oskicklighet i tjänsten och därigenom varit vållande till annans död samt till kroppsskada och skada å egendom. Därjämte fordrade järnvägstyrelsen ersättning för iståndsättande af järnvägsspåret, upptagning af den rullande materielen samt reparation af lokomotivet, tendern och vagnarna med tillhoppa 30,500 kronor 75 öre.

Efter en vidlyftig utredning meddelade häradsrätten den 28 februari 1906 utslag i målet och yttrade, hurusom af den i målet förebragta utredning och bevisning äfvensom af ingifven, till riktigheten obestridd kartskiss framginge: att emellan Nyåkers och Hörnsjö järnvägsstationer kort före midsommardagen år 1904 påbörjats och natten till den 3 juli samma år afslutats en utgräfning af jäslera till en längd af tvåhundra-sextio meter i banan emellan kilometerstolparna 82,1 och 82,2; att förstnämnda stolpe vore uppsatt vid en omkring en half kilometer lång kurva om trehundra-sextio meters radie, ledande, sedt från ett norrut gående tåg, åt höger; att, fortsatt mot norr, banan framginge i rät linje omkring sextio meter; att därefter började en åt vänster ledande kurva om likaledes trehundra-sextio meters radie af inemot trehundra meters längd; att af den omgrädda bansträckan omkring tjugu meter utgjorde del af den räta banlinjen och återstående del fölle inom sistnämnda kurva; att Temén, som varit förare å det enda lokomotiv, som dragit det måndagen den 4 juli 1904 norrut gående tåget n:r 274, då ägt vetskap såväl om nämnda utgräfning, hvilken då varit genom i vederbörlig ordning anbragta taflor utmärkt, som ock om meddeladt förbud att framföra tåg öfver fortfarande utmärkta utgräfningssträckor med större hastighet än 20 kilometer i timmen; att äfven en natten till den 4 juli påbörjad, sistnämnda dag till en längd af endast tio meter hunnen utgräfning ungefär midt emellan stolparna 82,0 och 82,1 varit behörigen utmärkt med taflor; samt att tåget, framkommet å förstnämnda utgräfningssträcka, urspåret åt kurvans yttersida, hvarpå lokomotivet rullat utför den höga banvallen, flertalet vagnar urspåret och skadats, banvallen upprifvits, två personer ljutit döden och flera personer lidit skada, delvis af svår beskaffenhet; och enär med hänseende dels till i målet hörda vittnens uppgifter och omdömen angående tågets hastighet, dels till de farhågor

för förestående olycka, som i anledning af hastigheten och vagnarnas rörelser kort före olyckan hysts och jämväl uttalats af såväl resande å tåget som vid banan stående personer, dels ock till de böjningar i skenorna och sidoskjutningar i sliprarna, som, enligt såsom vittnen hörda extra banvakten Jakob Jonssons och banvaktsförmannen Alfred Johanssons, båda i Nyåker, sammanstående uppgifter, vållats af tåget redan innan detta hunnit in på den längre utgräfningssträckan och i ökade dimensioner fortsatt in på denna, måste anses till fullo styrkt, att tåget med synnerligen stark fart, långt öfver 20 kilometer i timmen, framförts från Nyåkers station till olycksplatsen, äfven öfver de ofvanför och omkring denna belägna svåra kurvorna, samt att afsaktning vid utgräfningsarna icke ägt rum, åtminstone ej i afsevärd grad; samt af åtskilliga i målet hörda vittnens berättelser framginge, att utgräfningen i fråga jämte därmed förenade arbeten verkställdes i öfverensstämmelse med gällande föreskrifter och allmänt bruk, äfvensom att vid besiktning af banan en kort stund före olyckan intet fel af betydelse kunnat förmärkas, och de anmärkningar Temén framställt emot berörda arbeten och banans beskaffenhet delvis blifvit till fullo vederlagda och i öfriga delar ej förtjänade afseende; alltså och då under tiden af flera dagar mellan utgräfningen å olycksplatsen och olyckshändelsen åtskilliga tåg med iakttagande af föreskriften angående hastigheten passerat platsen utan afsevärdt tillbud till olycka, samt med visshet måste antagas, att, därest Temén ställt sig till efterrättelse det af honom kända förbudet att öfver utgräfningsställe framföra tåg med en hastighet af mer än 20 kilometer i timmen äfvensom den i 3 kapitlet 49 § af tjänstgöringsreglementet vid statens järnvägar meddelade föreskrift att tågs hastighet skulle minskas, då det passerade skarp kurva, någon olycka ej skulle skett, fälldes, jämlikt 14 kapitlet 9 och 17 §§ samt 25 kapitlet 15 §, jämförda med 4 kapitlet 1 §, allt strafflagen, Temén, hvilken icke vore öfvertygad att vid olyckstillfället hafva varit berusad, att för försumlighet i lokomotivförartjänstens utöfning, därå följt svår järnvägsolycka, två personers död samt kroppsskada, delvis af svår beskaffenhet, å andra personer, undergå fängelse i tre månader och varda från nämnda tjänst afsatt; hvarjämte Temén förpliktades att utgifva ej mindre ersättning till järnvägsstyrelsen för de skador, som genom olyckan tillskyndats banan och tåget, med 30,500 kronor 75 öre än äfven till statsverket hvad enligt häradsrättens under målets handläggning meddelade beslut af allmänna medel utgått eller framdeles kunde komma att utgå till i målet hörda personer.

Sedan Svea hofrätt, där Temén besvärat sig, genom utslag den

25 juni 1906 jämlikt de af häradsrätten åberopade lagrum samt 25 kapitlet 22 § strafflagen fastställt häradsrättens utslag, har Kungl. Maj:t på besvär af Temén genom utslag den 9 oktober 1906 ej funnit skäl att i hofrättens utslag göra ändring.

Temén har nu uti en till Kungl. Maj:t ingifven skrift i underdånighet hemställt, att Kungl. Maj:t ville af nåd befria Temén från den honom ådömda skyldigheten att utgifva ersättning till järnvägsstyrelsen och statsverket.

Temén anför i berörda skrift följande. Temén hade aftjänat det honom ådömda fängelsestraffet och kunde ej mera återfå sin lokomotivförarbefattning, men hade genom järnvägsstyrelsens tillmötesgående erhållit anställning såsom arbetare vid statens järnvägars verkstad i Östersund. Då Temén således genom sitt arbete kunde förtjäna tillräckligt till sitt och sin hustrus uppehälle, vore det väl beställt i ekonomiskt hänseende, om icke den honom ådömda skadeersättningen kastade en dyster skugga framför sig. Så länge Temén vore skyldig att utbetala den, kunde han icke sägas vara en verkligt fri man och saknade möjlighet att blifva det. Ersättningsbeloppen stode nämligen i alltför stort missförhållande till hvad han genom sitt arbete kunde förvärfva. Ty äfven om hela hans årsförtjänst lämnades till skuldens afbetalande — och några andra tillgångar ägde han icke — så vore det icke tänkbart, att han under sin lifstid skulle kunna gälda det i jämförelse med hans årsinkomst öfversvinnligt stora beloppet af mer än trettiotusen kronor. Efter hvad Temén försport, ansåge sig järnvägsstyrelsen pliktig att lagsöka Temén, så länge hans skuld balanserade i statens järnvägars räkenskaper. Hvarthän dessa lagsökningar skulle leda, vore lätt att förstå. Föga penningar skulle inflyta till järnvägsstyrelsen; däremot skulle Temén gå i ständig fruktan och ovisshet, ja, bringas till förtviflan inför omöjligheten för honom och hans hustru att finna sin nödtorftiga bärgning. En utväg kunde visserligen tänkas, nämligen att emigrera, men om detta också lyckades, måste vid Teméns år framtidsutsikterna te sig lika mörka. Redan i och genom fängelsestraffet hade Temén fått lida mycket. Härtill komme nu den sorgliga utsikten att i framtiden ej vara säker om nödiga existensmedel för sig och sin hustru.

Järnvägsstyrelsen har den 13 april 1908 afgifvit infordradt underdånigt utlåtande och däruti meddelat, att af styrelsen föranstaltad utredning rörande Teméns ekonomiska förhållanden gifvit vid handen, att Temén, som uppnått en ålder af 38 år, är gift och innehar anställning såsom arbetare vid statens järnvägars verkstäder i Öster-

sund, i denna egenskap uppbär aflöning efter en timpenning af 45 öre, och att hans årsinkomst kan beräknas till omkring 1,400 kronor, men att han i öfrigt saknar tillgångar. På grund här af och då utsikt för Temén att vinna någon afsevärd förbättring i sin ekonomiska ställning icke synes styrelsen förefinnas, anser styrelsen statens fordran hos Temén värdelös samt ett vidhållande af fordringsanspråket utan gagn. Med hänsyn härtill och till hvad Temén i ansökningen anfört i fråga om de verkningar i psykiskt hänseende, hans ifrågavarande skuld till staten medförde för honom, finner styrelsen det vara önskvärdt, att statens på förenämnda utslag grundade fordran hos Temén efterskänkes.

Under framhållande hurusom 1867 års Riksdag (skrifvelse n:r 15), på framställning af Kungl. Maj:t (proposition n:r 15), medgifvit afskrifning ur räkenskaperna af de förre lokomotivföraren G. A. Riex i ett liknande mål ådömda, af allmänna medel bestridda ersättningar m. m., har järnvägsstyrelsen därför hemställt, att Eders Kungl. Maj:t ville till Riksdagen aflåta nådig proposition därom, att de nu ifrågavarande, staten tillerkända belopp finge ur räkenskaperna afskrifvas och anspråket på ersättning af Temén för dessa belopp förfalla.

Beträffande Teméns framställning, i hvad den afser befrielse för honom från skyldighet att utgifva ersättning för hvad af allmänna medel utgått eller kan komma att utgå till de i målet angående Temén hörda personer, har Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Västerbottens län, till följd af nådig remiss, afgifvit underdånigt utlåtande och därvid meddelat, att, enligt hvad genom vederbörande kronofogde blifvit upplyst, det belopp, som af allmänna medel utgått eller framdeles kan komma att utgå till de i målet angående Temén hörda personer, utgör sammanlagdt 371 kronor 44 öre, däraf dock hittills af allmänna medel utbetalts endast 337 kronor 14 öre, under det att det återstående beloppet, 34 kronor 30 öre, som af häradsrätten tillerkänts ett vittne i målet, af vittnet hittills ej lyftats. Enär vid hållna undersökningar Temén befunnits sakna utmättningsbara tillgångar till ifrågavarande medels gäldande och någon sannolikhet, enligt Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvandes förmenande, ej finnes för att hans ekonomiska ställning komme att i någon afsevärd mån förbättras, har Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande, såväl på grund däraf som ock på grund af hvad Temén till stöd för sin underdåniga ansökan anfört, hemställt, att, såvidt Temén vinner befrielse från skyldighet att utgifva den honom till järnvägsstyrelsen ådömda skadeersättning, han jämväl måtte befrias från gäldande af hvad af allmänna medel utgifvits eller kan komma att utgifvas till i ofvanberörda mål angående Temén hörda personer.

Jämväl statskontoret har, på nådig befallning, afgifvit utlåtande i ärendet.

Då den förebragta utredningen syns statskontoret gifva vid handen, att det icke förefinnes någon sannolikhet för, att det ersättningsbelopp, 30,500 kronor 75 öre, som Temén förpliktats till järnvägsstyrelsen utgifva, någonsin skulle kunna af honom helt eller ens till nämnvärd del utbekommas, och då fortsatt balansering i räkenskaperna af sagda fordran alltså måste anses ändamålslös, samt de för krafrättens bevarande mot gäldenären nödiga åtgärder endast äro ägnade att öka statens omkostnader i målet, under det att sökandens befriande från denna skuldbörda torde komma att för honom innebära ett moraliskt stöd af betydelse i hans sträfvanden för utkomst, anser sig statskontoret böra förorda framställning till Riksdagen om efterskänkande af ifrågavarande 30,500 kronor 75 öre.

Vidkommande åter den del af ansökningen, som afser befrielse för Temén från skyldighet att utgifva ersättning för hvad nu är eller framdeles må blifva af allmänna medel förskjutet i godtgörelse till de i rättegången mot Temén hörda personer, saknas, enligt statskontorets mening, anledning att härutinnan förfara afvikande från de föreskrifter, som i ty fall finnas meddelade i nådiga kungörelsen den 4 juni 1886 angående ordningen för utbetalning af ersättning af allmänna medel till vittnen i brottmål; och erinrar statskontoret i sådant afseende, att enligt punkt 5:o i denna kungörelse Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande äger att, där tillgång saknas hos den, som ålagts återgälda förskott, hvarom här är fråga, under behörig titel till redovisning i vanlig ordning uti räkenskaperna afföra de förskotterade medlen.

Af den i ärendet förebragta utredning framgår, att Temén, som afjänat det honom ådömda fängelsestraff, saknar tillgång till gäldande ens till någon del af det honom till utgifvande ådömda ersättningsbelopp af 30,500 kronor 75 öre. Ej heller förefinnes anledning antaga, att Temén framdeles skall blifva i tillfälle att i afsevärd mån därå göra afbetalningar. Vid sådant förhållande torde statens fordran hos Temén få anses vara utan värde och ett fasthållande af fordringsanspråket i och för sig ändamålslost. För Temén åter måste skuldbördan kännas synnerligen betungande. Befrias han från densamma, är gifvet, att han med större tillförsikt skall för framtiden kunna arbeta för sin och sin hustrus utkomst. Jag anser därför Riksdagens medgifvande böra inhämtas för efterskänkande af ifrågavarande belopp.

Hvad åter angår ansökningen om befrielse för Temén från skyldighet att ersätta statsverket hvad som af allmänna medel utgått eller kan komma att utgå till de i målet hörda personer, lärer denna fråga icke böra underställas Riksdagen, utan afgöras i den ordning, som af statskontoret anvisats.»

Af hvad departementschefen i ärendet anført, torde framgå, att det finnes synnerligt ringa utsikt för att Temén någonsin skall blifva i tillfälle att gälda någon afsevärd del af statsverkets ifrågavarande fordran hos honom; och då således denna fordran, praktiskt taget, till ingens nytta skulle allt framgent tynga Temén och helt naturligt nedsätta hans lust och förmåga att arbeta för sin framtida utkomst, hemställer utskottet,

att Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition må vinna Riksdagens bifall.

Stockholm den 19 mars 1909.

På Statsutskottets vägnar:

G. BILLING.
